

Schriftlezing: Daniël 2: 1-2a, 26-45

Gemeente,

Rondom zien we de expositie ‘Expressions for Justice’. De kunstenaars van *Ars pro Deo* vragen hiermee aandacht voor en zamelen geld in voor *International Justice Mission*. Deze organisatie zet zich in voor de bestrijding van slavernij, vooral kinderslavernij, zoals kinderarbeid, seksueel misbruik en mensenhandel.

Sommige kunstwerken laten iets zien van de discrepantie tussen de miserabele omstandigheden en de droom van kinderen op een ander, beter leven. Wie droomt er nu niet van een goed leven?

Maar de ene droom is de andere niet. Machthebbers, dictators zullen ook wel dromen hebben van een goed leven, vooral voor zichzelf, niet voor hun onderdanen die ze tot slaaf maken. Ze genieten van de macht die ze hebben over anderen.

Maar de keerzijde van macht is angst. Angst om de macht kwijt te raken, om van de troon te worden gestoten. Onder de oppervlakte spoken de angsten, de nachtmerries.

Nebukadnessar had een nachtmerrie, die hem verontrustte. We hebben een stuk overgeslagen van hoofdstuk 2. Nebukadnessar vraagt zijn magiërs en bezweerders niet alleen om zijn droom uit te leggen, maar ook te vertellen wat hij heeft gedroomd. Is de koning zijn droom vergeten? Of wil hij de droom vergeten, verdringen, omdat die te confronterend is? Durft hij zijn angstdromen niet te delen met zijn onderdanen? Zijn raadgevers kunnen niet vertellen wat de koning heeft gedroomd.

Daniël kan dat wel. Hij, die ook in de ballingschap leeft met de God van Israël, weet wel wat een wankel bestaan dat is, als een sterveling onsterfelijk wil zijn, als een mens god wil zijn. God in de hemel heeft de koning een boodschap gegeven.

Nebukadnessar droomt over een beeld. Dat geeft al te denken. De Bijbel heeft het niet zo op beelden. In hoofdstuk 3 zal de koning een groot gouden beeld laten oprichten, waarvoor de bevolking in aanbidding moest buigen. En wie niet knielde, werd in een vurige oven geworpen. Machtige mannen – het zijn meestal mannen – laten zich nogal graag vereeuwigen (!) in een beeld. Beelden die de laatste tijd worden omvergetrokken of beklad, zeker als de bewuste mannen te maken hebben gehad met slavernij en discriminatie. Mijn studentenpredikant en later docent dogmatiek in Groningen, Rob Hensen, zei decennia geleden al: een man op een voetstuk is een sukkel op een sokkel.

Daniël geeft een uitleg van het beeld en de ondergang ervan. Na het gouden koninkrijk van de Babyloniërs komt het zilveren rijk van de Meden, daarna het bronzen rijk van de Perzen en tenslotte het harde ijzeren rijk van de Grieken onder Alexander de Grote. Na de dood van Alexander in 323 voor Christus viel het wereldrijk uiteen in verschillende delen, die ook onderling strijd voerden. Palestina viel uiteindelijk toe aan de Seleuciden, met de wrede heerser Antiochus IV Epifanes, over wie ik in de inleiding op de lezing vertelde.

Het boek Daniël is – als een soort sleutelroman - geschreven om de joodse lezers in de tweede eeuw voor Christus, in de tijd van de Makkabeeën, een hart onder de riem te steken. Wat tegen Nebukadnessar wordt gezegd, wordt in feite gezegd tegen Antiochus: je mag je wel heel wat verbeelden en je macht mag onaantastbaar lijken, maar er komt een einde aan je heerschappij. Je zult het niet redden.

In elke tijd zijn er machthebbers die misschien blinken, maar uiteindelijk ook weer zullen verzinken. Steeds opnieuw krijgt dit verhaal dan actualiteit. De Iraakse president Saddam Hoessein vergeleek zichzelf graag met de machtige Nebukadnessar (het oude Babylon lag ook in het huidige Irak). Maar in 2003 werd Saddam verdreven en trok de bevolking in Bagdad een groot beeld van hem omver; uiteindelijk is hij opgehangen.

De Makkabeeën zullen aan Nebukadnessar en zijn opvolgers hebben gedacht om moed te putten voor hun verzet tegen Antiochus. Iedere generatie kan denken aan tirannen die het uiteindelijk niet hebben gered: Hitler, Ceaucescu, Khadaffi.. En daar moet uit putten voor hun eigen verzet, tegen Assad, tegen Loekasjenko, tegen Poetin, tegen Trump, al die opgeblazen mannen.

Ook in de strijd tegen slavernij, kindermisbruik, mensenhandel is dat een hoopgevend perspectief.

Nebukadnessar droomt van een steen die losraakt, zonder dat er een mensenhand aan te pas komt, en die het beeld verbrijzelt.

Onwillekeurig moest ik denken aan het coronavirus. Een klein onzichtbaar virus, niet door mensenhanden gemaakt, dat de hele wereldsamenleving op z'n kop zet, dat onze beelden van onkwetsbaarheid, maakbaarheid, economische groei, verbrijzelt.

Daniël verklaart de steen. God zal een rijk laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan. Een koningschap van Godswege dat de aarde zal vervullen. Maar dus wel een koninkrijk, een koningschap, op deze aarde. Hier moet het geleefd worden.

Als gemeente van Christus belijden we dat het koninkrijk van God gestalte heeft aangenomen, zichtbaar geworden is in Jezus Christus. Een rijk dat niet wordt gesymboliseerd door goud,

zilver, brons of ijzer, maar waar de kleine krachten het van de grote krachten winnen. Waar het niet gaat om macht, maar om dienstbaarheid; niet om hardheid, maar om compassie; niet om wraak, maar om vergeving. Waar de laatsten de eersten worden, waar kinderen die zuchten onder slavernij worden bevrijd, waar gebogen mensen worden opgericht. Dit rijk kan niet instorten, want het werkt niet met macht, maar het werkt als zuurdesem en zout, doortrekt de samenleving, inspireert mensen door Gods Geest.

Het is wel een zaak van lange adem, de werkelijkheid laat er soms maar kleine tekenen van zien. En toch, al tweeduizend jaar is dat rijk onder ons, en alle machthebbers in de loop der eeuwen hebben het niet kunnen vernietigen. Tegen geloof, hoop en liefde is uiteindelijk geen enkele dictatuur of terreur bestand. Het is het kenmerk van een koningschap dat geen einde kent.

De gemeente van Christus moet steeds weer bij dat koningschap worden bepaald, in een maatschappij waar het draait om macht, in het groot en in het klein.

Daarvoor hebben we ambtsdragers, die ons daarbij helpen, die – zoals we straks zullen uitspreken – dit levende lichaam van Christus willen doen groeien in geloof, hoop en liefde, en willen doen groeien in aandacht voor de kleine mensen en de grote wereld.

Amen.